

REDACȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 cor.
 pe 6 luni 10
 pe 3 luni 5
 pe o lună 2

Pentru România și străinătate
 pe un an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 b
 de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 509

Scrisori nefrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

SĂ NE 'NGRIJIM DIN VREME!

Dacă neamul românesc din statul ungar e copți pentru a face politică, apoi de sigur, alegerea dela Ugra este cea din urmă în care alegătorii români au decis lupta fără ca în schimb să fi obținut ceva spre binele obștesc.

Dacă frații noștri din Bihor ar fi adică organizați la comitat, nainte de alege ar fi zis domnilor (unguri) dela comitat: Una s'o știți! vot românesc fără vota noastră n'are să se dea pentru nici un Ungur. Ear dacă Tisza ține să-l aibă pe Român, are să stea de vorbă cu noi...

Tisza n'ar fi avut încotro, ci ar fi negociat.

Ear frații noștri ar fi cerut nu vre-un post pentru unul sau altul, și în genere nimic de interes personal ori local, ci ar fi pus condiția — de pildă — ca sub Tisza să ni-se garanteze dreptul de întrunire, ear să nu fim noi, o nație de trei milioane cetățeni, puși la discreția te miri a ce libirău șucehat ori pervers.

Dacă frații noștri din Bihor ar fi obținut aceasta, era să-l laude întreaga Românie.

Dacă nu, earăși întreaga Românie trebuia să-l ajute, moralicește și materialicește, ca la alegerea dela Ugra votările românești să fie date unul candidat național român! Și fie că se alegea acel candidat Român fie ca nu, guvernul primea impresia că nu e de gămit cu Românii, că fruntașii lor sunt nu numai organizați, dar că au trecere și în popor.

Până nu vom produce această impresie, nici guvern, nici opoziție ungarăscă nu ne va lua în serios.

E o supremă datorie deci ca ceea-ce nu s'a făcut în trecut, să facem în viitor. Să ne impunem, să ne cerem locul și să ne câștigăm importanța ce ni-se cuvine în viața publică a statului ungar. Aceasta se poate ajunge însă nu-

mai prin luptă, prin activitate pe toate terenele.

In primul rând prin activitate parlamentară. Pentru-că mai ales prin lupta electorală putem, pe d'oparte, deștepta poporul la conștiința națională, pe de altă parte putem da lovituri ori ajutor — după cum au decis fruntașii — partidelor și guvernului maghiar.

Ni-se pare că viitorul cel mai apropiat ne va deschide teren larg ca să ne valorăm în privința asta. Nu mai suferim adică îndolală, că îndată ce Tisza își are votat proiectul contingentului de recruți și indemnizarea, Dieta va fi dizolvată și cam pela jumătatea lunii Martie se vor face noile alegeri.

For necontestat român, este adevărat, n'a decretat încă părăsirea pasivității. Tot așa de adevărat este însă, că poporul întreg este activist, că el nici odată n'a înțeles nici n'a observat pasivitatea. Și după cum știm, azi și marea majoritate a fruntașilor este activă. Așa, că nu ne rămâne de cât un singur lucru: cât mai curând fruntașii să țină sfat, să decreteze solemn ceea-ce este în sufletul fiecărui Român: lupta electorală în vederea alegerilor dietale, comitatele să designeze pe viitorii candidați, aceștia să lucreze în cercuri, ca pe când se disolvă actualul parlament, noi să fim gata a trimite în viitorul parlament pe cei mai aleși fit ai neamului românesc.

Chestia activității nouă ni-se pare atât de coaptă, în cât bărbat cu scaun la judecată, cu dor de luptă și cunoscând situația, nici nu se va mai încumăta să discute întrăm ori nu în activitate, ci mințile cele mai agere și inimile cele mai calde să se frământă asupra născocirii mijloacelor cum să pătrundă Românii mai mulți în Dietă!

Obiecțiunea ce am auzit ridicându-se aproape pretutindeni a fost: *bani!* Chiar legea actuală, cu așa zisele «cheltuieli constituționale» este adică așa de ciudată, în cât chiar și dacă oprește și eventual pedepsește aspru cumpăra-

rea voturilor, are deschisă o poartă largă pentru cheltuieli pe cari în lupta electorală pușini Români le pot suporta, căci pușini sunt între noi d'acela, cari să aibă de cheltuit mii de coroane!

Ni-se pare că se exagerează însă greutatea. Noi n'avem adică să luptăm bizuindu-ne pe bani, ci deșteptând în popor entuziasmul!

Știm, că în multe părți corupția a pătruns adânc și va fi greu să luptăm cu puterea cuvântului împotriva sunețului arginților. Nu trebuie să-și facă însă nimeni ilusia că vom învinge pretutindeni unde vom desfășura steagul, nici că vom găsi un popor ideal care să-și întoarcă fața dela cel-ce umblă cu bani și în schimbul votului promit bunuri pământești. Cu atât mai puțin trebuie să se descurăgeze cine-va dând de greutate și aflând ticăloșii. Ci să luptăm cu atât mai bărbătește, cu cât mai mare căldură, cu cât vom vedea că anii de necultivare a poporului și mai ales faptul că l'am lăsat pe mâna străinilor, l'a demoralizat. Ținta finală a noastră trebuie să fie educația politică și culturală a poporului. Ear pentru a ajunge odată să desăvirșim acest lucru, trebuie mai întâiu de toate să-l începem. Azi puțin, mâne mai mult, încetul cu încetul ne apropiem de țintă.

Prilejul de a începe această acțiune istorică, ni-se va da, în scurtă vreme. Ar fi să dăm dovadă de slăbiciune și nepricepere politică, dacă nu ni-am prepara în vederea luptei pe care negreșit trebuie s-o dăm. A mai lăsa să treacă nefolosită și această ocazie, ar fi și-o lașitate și-o crimă politică.

Delegațiunile, după cum se scrie, vor fi convocate pe ziua de 15 Decemvrie și sesiunea nainte de crăciun va fi de scurtă durată. Guvernul comun se va mărgini să ceară indemnizare pe trei luni și — dacă mai rămâne vreme — pe baza exposeului mini-

strului de externe — se va discuta și politica externă a monarhiei.

Când se va convoca apoi sesiunea după anul nou, de vindea dela dezvoltarea ulterioară a lucrurilor.

Tisza înfrângând opoziția.

— Ședința dela 27 Noemvrie a Dietei. —

Opoziția continuă cu obstrucția. În ședința de azi ore întregi au vorbit asupra verificării procesului verbal deputații *Kubik, Zboray, Barabás, Lengyel Zoltán, Rakovszky și Rátkay*. Ear ceilalți kossuthiști ca să provoace scandal, i-au strigat presidentului Perczel: «Perfidule, trădător de patrie» etc. ear lui Tisza i-a spus Lengyel: «Eri și-s'a strigat de pe aceste bănci că ești *kapczybetyár* (hoț de obiele)! Rog să se pună și asta în protocol.»

Tisza răspunde că insultele acestea sunt cel mult dovadă de reaua creștere și bătăria celor cari li-au rostit.

Sándor Pál i-a strigat lui Barabás: «*Hivány gazember*» (Mișel nemernic), — ceea-ce de altfel i-s'a mai zis odată, în memorabila ședință când el a insultat pe M. Sa.

După mai multe scene sgomotoase, în cele din urmă vice-presidentul *Feilitzsch* pune la vot ear majoritatea, foarte compactă, votează propunerea lui Tisza de a se ține două ședințe pe zi. (Opoziția face sgomot infernal). S'aud strigate:

— Trădători nemernici!

Lucruri laudabile.

Cluj, în 26 Noemvrie 1903.

Cu multă bucurie iau condeiu, ca să scriu despre pornirile bune ce se observă pe aici.

Se știe, că nimic nu contribuie mai mult la susținerea conștiinței naționale, decât cultura națională, adec Cartele și popularizarea științelor în sens național și datinele culturale.

Studentii universitari români cunoscându-și chemarea, ce li-se încumbă și li-se

Romanul căsătoriei.

De Leo Tolstoi. 7.

Locuia în prima colibă. Mă putui apropia de fereastră fără să fiu observată, pusei banii pe bancă, apoi bătu în geam.

Imediat se deschise poarta scârțâind, și eși cineva din colibă întrebând cine a bătut. Dar, fără a răspunde, fugii repede acasă amestecată și înghețată de frică, întocmai ca o criminală.

Căția mă întrebă unde am fost, și ce mi-s'a întâmplat. Trecu pe lângă ea fără a zice o vorbă, incapabilă de-a putea cuprinde semnificația vorbelor ei.

Tot ce mă înconjura mi-se părea mic, meschin. Rămăsei multă vreme în odala mea, fără a mă putea ocupa de ceva, nici să-mi fixez gândurile, și nici să-mi dau socoteala de sentimentele ce le simțiam.

Mă gândeam la veselia acestei sermane familii, la recunoștința ce o păstra necunoscutului, care pusesse banii pe fereastră, și aproape regretam că nu i-am putut remite eu însă-mi. Apoi mă gândeam ce ar zice Sergie Mihaïlovici de acest act, și eram fericită, că toată lumea l'ar ignora.

Ce fericită eram în acest moment! Mi-se părea că toți oamenii, și eu ca ei, suntem răi, și totuși îmi era imposibil să nu judec cu gingășie și indulgență pe alții și pe mine însă-mi, ideia morții îmi apărea ca un vis de fericire care mă turmentă. Plângeam rugându-mă, surzind printre

lacrimi, simțiam debordând în mine un amor care îmbrățișa lumea întreagă și mă înduioșa.

Indecursul oficiului divin ceteam evanghelia, și această carte devenea din ce în ce mai clară, istoria acestei vieți divine mi-se părea totdeauna simplă și mișcătoare, și profunzimea sentimentelor și a gândirilor, pe cari le găseam în vorbele sfinte, mi-se păreau nepătrunse și subline.

Dar, în schimb, când după lectură priviam în jurul meu și-mi îndreptam gândirea asupra vieții zilnice, totul mi-se părea ușor și simplu. Mi-se părea, că nimic nu e mai greu de cât a trăi în păcate și că nimic nu e mai simplu de cât a iubi pe deaproapele, și de a te face iubit. Toată lumea devenise atât de bună pentru mine, atât de gingașe, chiar și Sonia, căreia continuam a-i da lecțiuni, era transformată, își da silința să mă înțeleagă, să se facă plăcută și să nu mă mai necăjască.

Toți lucrau în favorul meu, după cum eu aveam considerație față de ei.

Apoi mă gândii la inimiciei mei, la cari mă dușei să le cer ertare înainte de a mă spovedi. Îmi reamintii de o tină fată, de o vecină, față de care îmi permiseseam o glumă în societate cu un an înainte. De atunci ea încetă să ne mai viziteze. Îi scrises o epistolă, în care-mi recunoscu greșala și-i ceream ertare. Ea îmi răspunde tot în scris, cerându-și asemenea scusele și ertându-mă.

Plânsei de bucurie, când cetii aceste șire simple în cari găseam un sentiment profund și mișcător.

Când merses la Catia să-i cer ertare, o podidii lacrimile.

De ce sunt ei atât de buni față de mine?

Ce-am făcut, ca să merit iubirea lor? mă întreba.

Și involuntar îmi aduses aminte de Sergie Mihaïlovici, și mă gândii la el multă vreme. Nu mă puteam reține de a nu mă gândi la el și nici nu credeam că aceasta ar fi păcat.

Dar mă gândeam la el cu totul în alt chip ca în noaptea când recunoscu pentru prima oară că-l iubesc; mă gândeam la el ca la mine însă-mi și îl amestecam în toate visurile mele de viitor.

Sentimentul covârșitor de superioritatea sa, care mă apăsa în prezența lui, dispăruse. Mă simțiam egala sa, judecând cu mândrie, mă nălța starea actuală a spiritului meu, pătrundeam sufletul lui complet. Ceea-ce în trecut mă surprindea ca ceva străin în el, deodată îmi deveni clar. În momentul acesta înțeleses pentru prima oară, de ce zicea el totdeauna că fericirea consistă a trăi pentru alții.

Mi-se părea că noi doi vom fi fericii, de o fericire pacnică, fără sfișit. Nu visam alătura de el, de călătorii în străinătate, nici de lume, nici de luc, ci numai de o dulce viață familiară la țară, într'un etern sacrificiu mutual; un amor vecinic, cu sentimentul constant, că o pro-

vidență gingașe protectoare veghează mereu asupra noastră.

După-cum 'mi am fost propus, m'am și cuminecat în ziua aniversară a nașterii mele.

La reîntoarcere dela biserică mă simțeam nespuse de fericită; resimțeam o frică de viață, și mă temeam de cea mai mică impresie, care mi-ar putea tulbura seninătatea sufletului.

Dar tocmai când trăsura noastră se opri la scară, o cabrioletă bine cunoscută intră în curte cu repeziciune și Sergie Mihaïlovici ne ajunse.

Mă fericii și intrarăm în salon.

De când ne cunoșteam, nu m'am simțit atât de calmă, atât de independentă în prezența sa, ca în această dimineață.

Simțeam în mine o lume de tot nouă, impenetrabilă pentru el, și care-l era superioară. Eată de ce nu eram de loc încurcată.

Trebuie că intuiș ce se petrecea în sufletul meu, înțeleses aceasta după gingășia plină de respect ce mi-o arăta cu căldură aproape religioasă.

Mă apropias de pian, dar el îmi încuie și puse cheia în buzunar.

Nu tulbura liniștea sufletului d-tale, d-ta ai ascultat o armonie mult mai superioară ca toate muzicile pământești.

Îi eram peste măsură recunoscătoare pentru această atențiune, dar în același timp voiam să-l las să pătrundă puțin în secretul sufletului meu. La prânz, declară că a venit să mă fericite de ziua mea,

va încumba față de poporul, din sinul căruia au eșit, s'au unit câte 12—15 pentru-ca să dea concerte la poporul de prin diferitele comune și pentru-ca să popularizeze știința și lumina, pe care ei și le-au câștigat prin jefurile aceluiași popor. E frumoasă menirea aceasta a tinerilor domni, dar și mai frumos e, că tinerii își înțeleg această menire.

S'au făcut până acum 2 excursiuni de acestea, una la Măcișul-unguresc cu ocaziunea sfințirii de școală, ear cealaltă la Feleac cu ocaziunea zilei onomastice a septegenarului și a bravului preot local. Ca să se vadă felul acestor producțiuni, voi face un scurt raport despre decursul celei din Feleac.

1. Corul universitarilor, instruit de harnicul dirigent I. C. Juga, a cântat toate cântările serviciului divin cuprinzând și liturgia de dl G. Dima.

2. După prânz în localul școlii, unde s'a adunat public foarte numeros — deși mulți oameni au fost duși de geandarmi chiar în zi de sărbătoare la facerea drumului, dl I. C. juga ține o vorbire avântată la înțelesul și la inima poporului.

3. Urmează corul cu piesa populară „Sună buciul de alarmă”.

4. Dl A. Rațiu face o introducere la poezia „Moartea lui Gelu” de G. Coșbuc, apoi o declamează bine.

5. Urmează iară corul cu piesa „Tot și-am zis măndro”.

6. Dl V. Munteanu a ținut o disertațiune despre beuturile spirituoase, arătând prin exemple că alcoolul este un fel de otrăvă și arătând apoi urmările asupra trupului și asupra minții și purtării, prin care poate aduce omul rușine chiar și neamului său. Mult efect au avut ironisările referitoare la bețivi și la jidani.

7. Urmează iară corul cu piesa „Foaie verde de trifoi”, care a plăcut foarte mult.

8. I. C. Juga declamează poezia „Țigani și sfinți”. Rechemat mai declamează una jidănească și una țigănească, producând o adevărată plăcere publicului.

9. Urmează iară corul, care prin cântările sale a produs și acum ea și mai înainte multă însuflețire.

10. S'a văzut, că elementul comic și satiric este mai în firea Românului; drept aceea se mai declamează 2 poezii comice.

11. Incingându-se jocuri în curtea școlii, jocuri, cari în parte sunt schimonosite prin cele ungușt, tinerii universitari joacă câte-va dansuri naționale. Nu pot să nu amintesc afabilitatea, cu care au fost primii universitarii de onorabilul părinte Pop din Feleac.

Astfel a fost petrecerea studenților în Feleac și tot astfel a fost și în Măciș, unde încă a fost corul (condus de I. Juga), disertație (de Il. U. Soricu), declamațiune (de G. Stoica).

Dacă tinerii universitari vor fi ajutați în nobilele lor tendințe și mai departe de către inteligența din loc și din provincie, ea până acum, atunci vor mai fi încă multe de asemenea. Și la tot cazul sunt bune, căci con-

tribue mult la susținerea conștiinței naționale atât de slăbite prin influința orașelor cu spirit străin.

Epilogul luptei.

În toată luptelor pentru îndeplinirea scaunului episcopesc din Arad mulți fruntași români, cari nu voiau să sprijinească nici decum candidatura la acest scaun a părintelui Archimandrit Augustin Hamsea, au fost improșcați în chipul cel mai murdar și au fost atacați pe fel și fel de motive, tîrîndu-se în noroiu chiar și viața lor familiară. Cu toate că înșirul acestora eu aveam numai o prea modestă parte, nu am fost cruțat nici eu. După ce însă faptele mele și viața mea nu au dat destul material pentru acest scop, dirigitorii atacurilor — spre bucuria mea — au început să citească și să recitească *scrisesele mele*. Și eată că, după-ce pe fiertatul Episcop Iosif Goldiș îl daseră gata ca *plagiator*, după-ce aceeași soartă a trebuit să o îndure și *Roman Cioragariu*, am venit și eu la rînd și fuseiu *demasc* publicului ca un mare plagiator. Am scris adevărat un curs de *Istorie Universală* pentru școlile secundare. Volumul I din această carte a fost tipărit în anul 1892, volumul II în 1893, ear volumul III, cel din urmă, în anul 1897. Cărțile acestea au fost censurate prin bărbați competenți, au fost introduse în gimnasiile noastre din patrie, ba și în unele din România. Cu toate acestea însă *groșava plagiatură* numai în anul 1902 s'a descoperit în *Unirea* și apoi în anul 1903 în *Activitatea*.

În *Unirea* acusa apăruse tocmai în toată luptelor pentru episcopia din Arad. Din motivul acesta nu am răspuns nimic. Acum însă acusa să ridică din nou în numărul cel mai proaspăt al foii *Activitatea* din Orăștie. Acum cred, că trebuie să zic și eu ceva. Anunț adevărat pe domni, cari își vor face deosebita onoare de a scruta prin cărțile mele, că în volumul I din Istoria Universală se află multe pasaje, cari seamănă afară din cale cu manualul lui *Mangold Lajos* (Világtörténet, I. rész. o-kor), ceea ce de astfel am avut neprecăuțiunea a o spune chiar în Prefața cărții mele, ear în volumul al II-lea (Evul Mediu) să află multă asemănare cu manualul lui *Varga Otto* (Világtörténet, II. rész: Közép-kor), ceea ce de altfel asemenea este indicat în Prefața acestui volum. Cu volumul al

III-lea (Evul Nou) am pățit-o însă mai rău. Criticul din *Unirea* adevărat în anul Domnului 1902 a citat din volumul acesta pasaje întregi, cari semănau în chip afară din cale primejdios cu unele locuri din *curs elementar de istoria omenirii*, de Teodor Ionescu fost prof., continuat și revăzut de I. G. Georgean, prof. de istorie la liceul St. Sava, III. Istoria nouă București 1892, ear stimatul recensent mai proaspăt, care mă dă gata acum în *Activitatea* arată, că unele pasaje din cartea mea prea seamănă cu scrisesele din cartea lui *Varga Ottó* (Világ történet, III-ik kötet: Uj kor, 1893).

Trebuie să recunosc vai de mine, că și unul și altul are dreptate. Pentru înlesnirea muncii recenzenților viitori însă eată descoper, că alte pasaje din această nefericită carte a mea seamănă foarte multe cu unele părți din *curs complet de Istoria Universală*, prelucrat pentru liceul superior, de Petru Rășcanu, profesor la universitatea din Iași, altele se pot afla aproape din cuvînt în cuvînt în *Geschichte der neueren Zeit*, von Prof. dr. Volz, bearbeitet von Prof. dr. Otto Kaemmel, apoi în *Geschichte der neueren zeit*, bearbeitet von dr. Konrad Sturmhoefel, precum și în *Geschichte der neueren Zeit, vorder Thronbesteigung Napoleons III bis zur Gegenwart* earăși de dr. Otto Kaemmel. Toate acestea lucrări se pot afla în *Spamer's Illustrierte Weltgeschichte*. Cred însă, că afară de acestea vor mai fi încă și alte cărți, din cari voi fi luat câte-va pasaje. Ba dacă e să fiu sincer de tot, trebuie să recunosc, că *toate datele istorice din cartea mea sunt plagiare din alte cărți*.

Spre știre și orientare onorațiilor recenzenți.

Vasile Goldiș.

DIN ROMÂNIA

Monitoriul Oficial de azi publică următorul decret:

Carol I,

Prin grîn grația lui Dumnezeu și voința națională rege al României.

La toți de față și viitori, sănătate:

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la departamentul de războiu sub No. 749.

Am decretat și decretăm:

Art. I. Alteța Sa regală Principele Ferdinand al României, Moștenitor presumpțiv al Coroanei, inspectorul general al cavaleriei, se numește pe ziua de 7 Noemvrie 1903, comandant al corpului II armată, la

vacanța ce există prin încetarea din viață a generalului de divizie Eracle Arion, continuînd a îndeplini și funcțiunea de inspector general al cavaleriei.

Art. II. Ministrul nostru secretar de Stat la departamentul de războiu este înscris în executarea decretului de față.

Dat în Castelul Peleş, la 7 Noemvrie 1903.

Raportul d-lui ministru de războiu către M. S. Regele.

Sire,

Cu cel mai profund respect supun aprobării Majestății Voastre alăturatul proiect de decret relativ la numirea Alteții Sale Regale Principei Ferdinand al României, Moștenitorul presumpțiv al Coroanei, inspectorul general al cavaleriei, ca comandant al corpului II armată, continuînd a îndeplini și funcțiunea de inspector general al cavaleriei.

Sunt, cu cel mai profund respect.

Sire, Al Majestății Voastre, Prea plecat și prea supus servitor Ministrul de războiu, D. Sturdza.

Comemorarea lui Mihai-Viteazul. Sărbătoare, cu ocazia sărbătorii sfinților voievozi Mihail și Gavriil, s'a serbat hramul bisericii Mihaiu-Vodă din București, întemeiată de marele voevod Mihaiu-Viteazul.

După terminarea serviciului divin, preotul Musculeanu a ținut o predică despre arhanghelii Mihail și Gavriil și despre Mihaiu-Viteazul, pe care l'a dat ca pildă pentru credința sa în Dumnezeu și faptele sale eroice.

La orele 2 d. a. a avut loc la Ateneu Român o serbare pentru aniversarea numelui viteazului voevod. Sala era literalmente plină de lume.

Solemnitatea s'a deschis prin mai multe coruri patriotice executate de studenți, sub conducerea d-lui I. Ștefănescu.

D. Gr. Tocilescu a ținut o cuvîntare, reamintind faptele glorioase ale eroului de la Călugăreni, iar d. B. Stănescu, student în teologie, a ținut o conferință tot despre Mihaiu-Viteazul.

Talentata artistă, d-na Constanța D. metriad, a declamat versuri cu subiect patriotic, iar d. Boscoff, tînărul și talentat artist a executat mai multe bucăți la pian.

Cu această ocazie o delegațiune „Uniunii studenților” a depus o coroană la monumentul lui Mihaiu-Viteazul și o pe mormîntul lui M. Eminescu.

În aceeași zi fiind patronul regimentului 6 Mihaiu-Viteazul, a avut loc deasemenea frumoasă serbare la acest regiment. D. Ionel Saegiu, comandantul regimentului, ținut o cuvîntare, arătând importanța acestor zile, după care corul bacalaureaților a executat mai multe cântece patriotice.

La orele 12 s'a cîrmit dejunul la care au luat parte 80 de persoane, ofițeri și doamne.

După dejun s'a reprezentat o piesă teatrală, judecată de gradele inferioare, iar la orele 3 a început dansul care a durat până la 7 seara.

și tot-deodată să-și ia rămas bun căci trebuie să plece în ziua următoare la Moscva.

Pronunțînd aceste cuvinte, privi la Catia, pe urmă își aruncă o privire fugitivă, parcă ar fi crezut să observe o urmă de emoție pe fața mea.

Dar n'am fost nici surprinsă, nici îngrijată, nici nu-l întrebați dacă se depărtează pe multă vreme.

Știam dela început că-și anunță plecarea; dar că nu va pleca. Cum l'am găcit? Mi-e imposibil să mă explic. Știam numai că în această zi memorabilă aveam prezență de spirit pentru tot ce era în prezent și ce avea să fie în viitor.

Eram ca într'un vis frumos unde viitorul și trecutul n'aveau nici o taină pentru mine.

Sergie Mihailovici voi să se retragă imediat după masă, dar Catia, obosită după o dimineață petrecută în biserică, se duse să se culce; el fu obligat să aștepte până se va deștepta, ca să-și ia rămas bun dela ea.

Fiind-că era prea mult soare în salon, ne coborîrăm pe terasă. Așa ne așezărăm, când și început, cu'n aer perfect calm, să vorbesc despre aceea-ce trebuia să decidă soarta amorului meu.

Începu conversația în momentul precis, când luarăm loc pe terasă, cu nici un minut mai curînd, sau mai târziu. Nu schimbam încă nici o vorbă, și puteam da convorbirei noastre caracterul și tonul care-mi convenea.

Nu pot înțelege nici eu însă-mi de unde am luat calmul, deciziunea și netezimea expresiilor mele. Se părea că nu sunt eu, ci un eu independent de voința mea, care vorbește în mine.

Sergie Mihailovici se așeză în fața mea, aplecat pe balustradă, atrase spre el o ramură de liliac și se amusa rupîndu-l foile.

Când început să vorbesc, lăsă ramura și-și plecă capul pe mână. Atitudinea sa era aceea a unui om perfect calm sau a unui în prada unei emoții puternice.

— De ce pleci? întrebați cu intenție accentuînd fie-care vorbă și privindu-l drept în față.

Nu-mi răspunde imediat.

— Afacerile! bâlbăia, aplecându-și ochii. Vedeam cât de greu îi era a ochi o chestiune, care-i era pusă cu atîta sinceritate.

— Ascultă, îi zisei... Ști cât de solemnă e această zi pentru mine. E chemată să joace un mare rol în viața mea sub mai multe rapoarte. Dacă ți-am pus această chestie, e pentru-ca să-ți arăt că mă interesez de t-ta, și că m'am obișnuit să te văd de când mă cunosc, că te iubesc; te întreb pentru-că trebuie să știu din ce motiv pleci?...

— Imi e foarte greu, răspunde să-ți spun adevăratul motiv al plecării mele... În săptămîna aceasta m'am gândit mult

la d-ta și la mine și m'am hotărît să plec. Înțelegi pentru ce, și dacă mă iubești nu insistă mai mult...

Își frecă fruntea cu mîna, apoi și-o puse pe ochi.

— Eu sunt cel care sufer, continuă el, și d-ta înțelegi de ce plec...

Înima-mi bătea cu violență.

— Nu pot înțelege, îi zisei... nu pot, dar d-ta, te implor, îți cer ca o grație, să mi-o acordezi pentru-că aceasta e ziua nașterii mele, spune-mi totul, pot asculta cu calmitate tot ce-mi vei spune.

Își schimbă poziția, atrase ramura de liliac spre el, și cu o voce pe care și-o forța a și-o întări, zise:

— Deși ar fi ridicol și imposibil de a exprima aceasta în vorbe, și deși sufer, mă voi forța să-ți explic.

Se șgulii, parcă ar fi simțit o durere fizică.

— Ei bine? îi zisei.

— Imaginează-ți, c'a fost odată un bărbat, da, un bărbat mai în etate, care lăsase tinerețea în urma lui, și o domnișoară B... o fată tînără, perfect fericită și care nu cunoștea încă viața, nici bărbații. Erau aproșiați prin relații familiare, și el se atașă de această tînără fată, cu o afecțiune părintească, fără să aibă cea mai mică idee, că într-o zi ar putea-o iubi altcum...

Tăcu. Nu făcui nici o observație. După un minut, începu mai viu, cu ton decis, și fără să mă privească:

— Uitase că d-șoara B... era așa de tînără, că era în etatea când viața i-se pare încă un joc, că era mai ușor de a iubi altcum decît un părinte și că ea era mulțumită. El abuză până în ziua când simți că un alt sentiment apăsător ca o remușcare, se strecură în sufletul lui, și i-se făcu frică. Se temea că relațiile amicale se surpă, și se hotărî să plece pentru a le conserva intacte.

Zicînd aceste vorbe, Sergie Mihailovici își puse din nou mîna pe ochi, fără să se gîndească, și fini prin a-și acoperi toată fața.

— Dar de ce se temea să iubească? întrebați eu cu dulceață și reținîndu-mi emoția; vocea-mi rămase neschimbată și lui i-se păru glumeață.

Răspunde cu 'n ton aproape ofensat:

— Ești tînără, ear eu nu mai sunt. D-ta nu ai altă plăcere decît să te joci, eu doresc alt-ceva. Joacă-te dar nu cu mine, căci așa putea lua acest joc în serios și atunci a-și fi nefericit; ear d-ta ai fi rușinată.

Trad. de: *Lucreția Russu Șirianu.*

(Va urma).

George Constantini.

Marți s'a săvârșit înmormântarea re-
petatului *George Constantini*, din ca-
sele familiei Purgly, dintre cari dece-
dul Purgly László i-a fost ginere. În-
mormântarea au săvârșit-o preoții nos-
tror ortodoxi români din Arad asistați
de corul seminarial, care cu cântările
sale a produs adânci impresii în pu-
blicul străin surprins de forțele corului
nostru seminarial.

Decedatul a fost fiul fostului pro-
fesor și director al preparandiei noastre
ortodoxe române din Arad, Dimitrie
Constantini, care a fost de origine din
Oravița, unde după absolvirea studi-
lor a funcționat ca profesor gimnazial
până la desființarea aceleia. A fost
bărbat de valoare științifică și lingvistică
erudit. Dela el avem istoria Vest și Ost
a Romanilor, Timișoara 1857. De pro-
fesor preparandial în Arad a fost nu-
mit la anul 1816, iar la anul 1824 a
fost numit de director și ca atare a
funcționat până la anul 1843, când a
fost numit de director districtual al
Oraviței-Marț și a fost înlocuit la catedră
cu Dr. Atanasie Șandor.

George Constantini s'a născut în
anul 1819, va să zică pe timpul pro-
fesurii tatălui său la preparandia noastră
din Arad, și după terminarea studiilor
juridice a intrat în serviciul adminis-
trației comitatense unde a înaintat până
la rangul de vice-comite și presidentul
sediului orfanale în comitatul Arad.

Maî târziu a fost deputatul Iosă-
șelului până la anul 1893 când din pri-
cina bătrânețelor s'a retras dela afa-
cerile publice.

Ca om a fost bun. Agrișeni își vor
aduce multă vreme aminte de domnul
cel bun, de dl Constantini care avea
acolo vie mare și îi plăcea să stea de
vorbă cu poporul.

Impregiurările familiare însă l'au
scutit din sânul politicii naționale și din
lul fostului profesor preparandial a
maî rămas numai alipirea de biserica
ortodoxă, în care se simțea bine, și
inea la așezămintele ei.

Fie-î țărina ușoară!

NOUȚĂȚI.

ARAD, 28 Noemvrie n. 1903.

— Regretabil! Unele ziare din Bucu-
rești au adus știrea că Parisianu, cel con-
taminat în procesul pentru tragerea falsă și
alte escrocherii ce a săvârșit ca funcționar
la ministerul de finanțe, a fost găsit mort
„ceea-ce de altfel s'a desmișit). Și fiind-că la
bucurești nu se aleg vorbele nici se face eco-
nie cu acuzările când e chestie să lovești
un adversar politic, aceleași ziare insinuau
că guvernul ar fi pus la cale asasinarea lui
Parisianu, ca el să nu poată compromite și
persoane sau puse (parcă n'ar fi spus el,
lucăr ar fi știut ceva, când s'a judecat pro-
cesul).

Ziarele ungurești iau drept fapt implinit
minuarea aceasta și cu vedită plăcere pre-
sintă Țeara Românească într'un rând cu
bulgaria, spunând că sfetnicii regelui Carol
n'adever sunt capabili să ordone asasinat...
Desigur că ziarele cari au inserat cu
stăta ușurință o insinuare atât de gravă,
l'au vrut să procure Ungurilor bucuria să și
noată bate joc de Români și să-i arate ca
pe niște sâlbatici!

— **Tinerimea română din Arad**
și jur invită la convenirea socială ce
se va aranja Sâmbătă la 5 Decemvrie
1903, în sala mare a bereriei „Mille-
nium” din Arad. **Comitetul arangator.**
Inceputul la 8 ore seara.

— **Durere patriotică.** „F. Magyaror-
szág” (dela 27) se plânge amar că Ungaria
e nesocotită. Zice: „Eată, la Viena au ve-
nit unul după altul cinci capete încoronate;
l'au venit așa de des, că aproape unul abia

închidea ușa și celalalt o deschidea. La
noi n'au lăsat pe nici unul. Ba din con-
tră: și regele nostru nu odată și-a întru-
pt petrecerea în Budapesta, și a grăbit la
Viena, să salute pe augustii săi colegi. Cine
se gândește măcar la Ungaria? Dacă n'ar
fi Zichy Jenő, care să maî invite câte odată
la vinătoare vre-un prinț, nici amintire nu
s'ar face de noi la curțile domnitoare. Pareă
nici n'am exista.”

Credem însă că despre ședințele din
urmă ale Dietei se va vorbi și la curțile
domnitoare!

Felicitări guvernului. În adu-
narea de Joi, consiliul orașului Șopron
a decis, cu 49 voturi contra 22, să
felicită pe Tisza și întreg guvernul, fă-
gându-i tot concursul pentru a face
regulă în țeară.

Dobriținul nu se lasă. În ședința de
Joi, municipiul orașului Dobrițin după-ce
a decis să urmeze îndemnul municipiului
din Seghedin: să scrie adică Dietei în fa-
vorul pretenșiunilor naționale în armată,
a venit să se rostească și asupra ordinului
prin care Tisza nimicește hotărârea ce adu-
sesse municipiul de a opri pe funcționari
a primi dare dela cei-ce vin să plătească
de bună voie. Márton János a propus ca
municipalitatea să remonstreze în contra
lui la Dietă. Fostul primar Simonffy Imre
a combătut propunerea, dar kossuthistul
Bakonyi Samu, deputat, a susținut-o, așa
apoi municipiul a și primit-o.

Dobriținul începe deci să se tragă în
degete cu Tisza. Vom vedea care va fi
maî tare!

— **Carmen Sylva și contesa de
Hautemont.** „Sydney Morning Herald”
publică următoarea scrisoare a Reginei
Elisabeta adresată în englezește Lordului
Mayor din Sydney:

»Indrănesc să vă scriu, de oare-ce
nu știu cum aș găsi pe buna doamnă
Contesa de Hautemont, care mi-a pri-
cinuit atâta bucurie anul trecut, trimi-
tându-mi primele produse ale minelor
ei de aur. Eu l-am scris din locuința
mea de pe Rin; dar de oare-ce nu
eram sigur de adresă, am recomandat
scrisoarea și după multe luni mi-a fost
înapoiată. Doamna mi-a scris că e bol-
navă de mulți ani, că poeziile mele au
fost o mângăere pentru dînsa și pentru
a-mi arăta recunoștință, imi trimite acest
frumos dar. Mi-ar părea foarte rău, dacă
i-aș părea ei nerecunoscătoare, după
ce și-a dat atâta osteneală și mi-a pri-
cinuit atâta bucurie. Ea nu poate fi re-
cunoscută în Sydney, de oare-ce po-
sedă o mină de aur, și totuși scrisoarea
mi-a fost înapoiată. Contesa are o casă
la țară, dar eu am rălicat scrisoarea și
nu pot găsi numele reședinței ei; așa
că sunt foarte necăjită, neștiind cum
a-și pule-o găsi.

»Acuma pentru a o putea găsi, m'am
gândit la această cale; adaog aceste
rinduri scrisoarei ce adresez contesei
și vă rog să mă lertați dacă vă dau
osteneală și turbur poate viața d-voa-
stră activă.

»Primiți expresia marel mele recu-
noștințe pentru osteneala d-voastră, de
a găsi pe bine-voitoarea doamnă și de
a-i înmâna scrisoarea mea.

Elisabeta, *Regina României.*

»Sydney Morning Herald» comu-
nică că publicarea acestei scrisori a
pus în legătură pe lordul Mayor cu
contesa care trăește foarte retrasă.

— **Guvernul și Sârbii.** Se telegra-
fează din Neoplanta, că hotărârile ce a
luat Congresul privitor la sentimentul re-
ligios al membrilor parohiilor și la ale-
gerea funcționarilor bisericești, a fost re-
mis fără aprobarea guvernului. În același
timp guvernul invită delegația congre-
suală să facă un statut privitor la afa-
cerile ce cad în competența secretarului, la
retribuția lui, iar după-ce guvernul va
primi acest statut, să-l înainteze guvernul
lui pentru exoperarea prealtelei aprobări
Delegația congresului vrea să trimită
o deputație la M. Sa, să-l roage a aproba
ceea-ce Wlassics (sub Hédervary) nu i-a
propus spre aprobare.

— **O drămă s'gduitoare s'a petrecut**
în Rummelsburg. Un tată de familie și cu
doi copii, s'a aruncat în calea t'enului.
În busunarul lui s'a găsit și motivul sinu-
ciderii: o telegramă îl vestea anume, că
soția i-a murit într'un spital din Berlin.
N'a mai vrut să trăiască fără ea, dar nici
copiil n'a vrut să-l lase orfan.

— **O principesă fugită.** Curtea din
Drezda încă tot nu se poate dumeri de spaimă.
Spaima aceasta maî nouă e fuga princi-
pesei Alice, soția prințului Ernest Frederic
Waldenberg. Asta îi luspăimântase
înainte cu trei luni. Nouă groază a cau-
sat-o faptul că acest eveniment indignător,
a ajuns în publicitate. Trei luni de zile s'a
putut păstra taină, și deja nădăjduiau că se
va putea păstra secretul, când a apărut in-
tr' foaie din Berlin prima știre despre această
fugă. Prima măsură ce a luat-o a fost să
desmișcă cumva această faptă. Maî mult l'a
durut pe prințul, că gurele rele spun că
princesa ar fi fugit cu vizitiul. Desmișcarea
primă a fost cam neisteață. Susținea că prin-
cesa e în proces de divorț și a plecat la
Sud cu o damă de onoare. Dar desvoltarea
lucrurilor a adus cu sine să mărturisească,
că nu e cunoscut locul unde se află prin-
cesa. Adevărul e că de trei luni nu știe ni-
meni unde se află. După altă versiune fuga
s'a întemplat numai cu patru săptămâni în-
ainte. Ori când s'ar fi întemplat acest fapt,
nu se maî poate tăgădui. Numele vizitiului
e Emilio Materni, de origine italian și nu e
bărbat frumos ci — după-cum se zice — e
stricat de vârsat. Bărbatul princesei se zice
că prea e de spirit și nu erau relații bune
de căznicie între soți. Au un fiu, la botelul
cărui a fost de față și princesa Luisa, care
pe vremea aceea era moștenitoare de tron
a Saxoniei. De altcum princesa Alice e vara
princesei Luisa.

— **Două nunți și două victime.** Din
Zam sosește știrea despre două asasinări.
Una s'a petrecut în Seliște la nunta celei
maî frumoase fete din sat anume: Eva
Todea.

Fata avea un drăguț din copilărie,
care a și cerut-o de nevastă; dar părinții
fetei n'au voit să i-o dea, de-oare-ce fe-
ciorul numai acum vine la asentare. Așa
fata a devenit mireasa unui țaran din Go-
divești. Duminică s'a ținut nunta.

A participat la nunta și Maxim
Negru, vechiul iubit al miresei. Era în
mare veselie, își petrecea fără să se ob-
serve, că are intenții rele.

Seara, ca după obiceiul nunților țe-
rănești, nuntașii s'au dus să petreacă mi-
reasa la locuința mirelui.

Pe lângă mireasă mergea nașa, so-
ția lui Duca Ursu. Aea au ajuns în stradă,
când deodată le sare în cale Macsim Ne-
gru și cu o prăjină mare s'a repezit la
mireasă; dar din întemplanță a nimerit-o
pe nașa care imediat a căzut moartă, zdro-
bindu-i capul. Macsim Negru a ridicat și
a doua oară prăjina ca s'o omoare și pe
festa lui iubită; dar n'a maî avut timp
câci oamenii au sărit și l-au prins. Imediat
a fost înștiințată giandarmeria.

Al doilea cas s'a petrecut în sătule-
țul Brașov de lângă Zam. Aici în decursul
nunții mirele a strâpuns pe viitorul socru,
care a murit imediat.

— **Reales, fiind la N. Kanizsa unanim,**
ministrul Tallian a primit alaltăeri delegațiune
care i-a adus mandatul.

— **Un fabricant criminal.** În Milano ear
s'a descoperit o crimă senzațională. Fabri-
cantul de chibrituri Medici, de dragul su-
bretel sale (urită de altfel) și-a otrăvit cu
arsenic soția tineră și frumoasă. În ziua
când a murit tînăra nevastă, o căutaseră
și doi doctori, cari neînțelegând boala,
ceruseră voie să-i facă decedatei autopsie.
Dar fabricantul, care de altfel se arăta de-
sperat, nu li-a dat voie. Faptul că Medici
s'a mângăiat însă iute și a instalat pe su-
bretă doamnă în casă, a dat prilej de
vorbă și bănuțală, maî ales că Medici
acuza că doctorii i-au omorât nevasta, cu
tot felul de injecțiuni. Așa că lucrurile s'au
întors în contra adevăratului criminal: doc-
torii au exhumat cadavrul și au descoperit
că decedata fusese otrăvită cu arsenic.
Fabricantul și urita sa subretă a fost
arestat.

— **Aprobarea unei cărți bune.** Înaltul
minister prin rezoluția din 29 Octomvrie a.
c. 4140 pres. a aprobat pentru școalele po-
porale — ambele cursuri — „Cartea de înv-
țătură” scrisă cu rară competență de d.
Juliu Vuia și apărută în editura dlui Ciurcu
la Brașov. La comanda maî mari se face re-
ducerii. Toți învățătorii, preoții și bibliote-
cile populare să-și țină de datorie a-și pro-
cura această excelentă carte.

— **Extraordinar!** Cel maî eștin
și maî bun isvor de a se provedea
cu tot felul — exclusiv prima calitate
de bijuterii, articole de brilliant, tacă-
muri de argint în cassette, precum și
argint festiv și obiecte de donuri —
prețuri strict solide, executare pomptă,
pe lângă garanță la juvalierul nostru
de bun renume *Weinberger Ferencz*,
piața Andrassy, în edificiul Hotelului
Central.

Atelier propriu de primul rang
pentru reparaturi: Telefon pentru oraș
și comitat Nr. 439.

Cine suferă de reumă, nevralgie, du-
reră de urechi și migrenă, să folosească
crucea duplă magneto-electrică R. B. 86967
inventată de dl Albert Müller (Budapest.
V. Vadász ut. 42/K), care întrece în efect
toate remediile din lume. Nenumărate sunt
scrisorile de recunoștință, cari adevăresc
aceasta cum o adevărește între altele și
Ludovic Weiser profesor de pian (Pozsony).
Intr'o scrisoare, adresată de curind d-lui
Müller.

Schimbare de local. Renumitul dentist
Morgenstern Gyula și-a strămutat locuința
de ordinație (tragerea de măsele, plombare,
măsele singuratică șire de dinți, coroană de
dinți de aur măsele cu rădăcină etc.) în
Arad, piața Andrassy Nr. 15.

Cea maî nestricăcioasă cremă pentru
înfrumșetarea tenului e crema de flori de
iliac, un borcan costă 1 cor.

Pudră de flori de liliac 1 cutie 1 cor.
Săpun de flori de liliac bucată 70 fil.
Pasta Iuno 2 cor.
Pudra Iuno 2 cor.

— **Mijloc sigur** contra durerilor de
stomac, a sgărciturilor și a catarurilor de
stomac, contra boalelor învechite de stomac
și contra lipsei poftel de mâncare, pe urmă
un mijloc sigur purgativ fără dureri: e
ceaiul întăritor de stomac al farmacistului
Kossuth. O cutie de probă 1 cor. 20 fil.,
o cutie de probă 2 cor.

— **Contra guturaiului, tusei, răgu-
șelei, flegmei și a afecțiunilor laringilor**
are un efect miraculos pastilele de pept
Senega. Se pot găsi în farmacia „Verg-
Maria” alui Kossuth, în Arad, Piața Boross-
Beni 150 (casa Dengl).

Red. respons. **Ioan Russu Șirianu.**
Editor **Aurel Popovici-Bărcianu.**

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Au apărut:

Calendarele editurii W. Krafft în Sibiu:

„*Amicul Poporului*”, calendar ilustrat
pe 1904 anul XLIV, întocmit de I. Popovici.
Acest calendar e un adevărat almanach, cu-
prinzând un frumos mănunchiu de piese
originale în prosă și poezie de Ciru Oeco-
nomu, N. Rădulescu-Niger, Maria Cioban,
H. G. Lecca, Nic. Otavă, Dr. Beu ș. a. pre-
cum și Imnul unirii, armonizat pentru cor
de bărbați de T. Popovici; apoi Biografiile
și portretele episcopilor Dr. Radu, I. Papp
și Dr. Hosszu, a lui Dr. Bărcianu și Dr.
Ioan Rațiu, precum și o cronică bogat ilu-
strată. Calendarul maî cuprinde și un Șema-
tism statistic al Românilor din Ungaria și
Transilvania, iar partea calendaristică e pre-
sărată cu maxime, sentențe și aforisme scoase
din înțelepciunea vieții.

Acest calendar ocupă loc de frunte
între produsele literare de acest fel și în
seceta literară de acum e la tot cazul un
merit de a putea aduna un număr atât de
de frumos de piese literare originale și de
valoare într'un calendar. „*Amicul Poporului*”
poate împodobi masa ori cărei familii ro-
mânești. Il recomandăm cu căldură. Prețul
60 fil., cu trimiterea francată 80 fil.

„*Posnașul*”, calendar umoristic ilustrat,
redactat de Simplex. Anul 9: cuprinde în
partea hazlie nenumărate glume ilustrate și
povestiri de tot hăzul, pe cari cetindu-le
uită omul de toate necazurile și — vrând
nevredn — trebuie să ridă cu poftă. Prețul
50 fileri, cu trimiterea francată — 70.

„*Calendarul Săteanului*”, anul 13, e
menit pentru popor; conține prosă și poezii
din „*Amicul Poporului*”, cu portretele și bio-
grafiile episcopilor Dr. Radu, I. Papp și Dr.
Hosszu, a lui Dr. I. Rațiu. E cel maî ieștin
calendar românesc, costă 25 fileri, cu tri-
miterea francată — 30.

Calendar cu litere cirile anul 113, e
cel maî vechiu calendar românesc menit a
servi aceluia, cari preferă a ceti cu litere
cirile. Prețul 40 fileri, cu trimiterea fran-
cată — 45. 89 8—3

Am onoare a aduce la cunostința tuturor că
pentru seșonul de acum mi-a sosit prețioase

COVOARE

de

PERSIA și SMYRNA

*luându-mi voia a ruga pe On. Public să bine-
voiască a cerceta magaziile mele bogate în
covoare, perdele, șarșafuri, plapome, sal-
tele, acoperitoare de bumbac, țoale și
altele.*

27 2-3

Domán Sándor

ARAD.

— PIAȚA LIBERTĂȚEI Nr. 17. —

